

УДК: 378.147+330.092+004.032.6+81'243

Карпова О.О.

Одеський національний економічний університет

МУЛЬТИМЕДІЙНІ ЗАСОБИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ

У статті аналізуються та узагальнюються сучасні засоби навчання іноземної мови майбутніх економістів. Автор виділяє критерії, показники та рівні професійного володіння іноземною мовою студентами-економістами. У статті подано результати проведеного експериментального дослідження, що свідчать про ефективність визначених автором дидактичних умов навчання іноземної мови майбутніх економістів засобами мультимедійних технологій.

Ключові слова: мультимедійні засоби, іноземна мова професійного спрямування, інтернет-технології

Процес євроінтеграції України, перебудова зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних підприємств, застосування нових форм співробітництва з зарубіжними партнерами та залучення іноземних інвесторів обумовили нові вимоги щодо рівня професійної підготовки майбутніх економістів взагалі та рівня володіння іноземною мовою безпосередньо. Сучасний економіст має не лише володіти професійними знаннями, уміннями і навичками, а й бути готовим до застосування свого досвіду у змінному економічному середовищі та використовувати сучасні технології в своїй роботі. Активне впровадження інформаційних технологій в навчальний процес, що спостерігається на всіх етапах освіти, впливає на усі компоненти системи навчання (мету, зміст, методи та організаційні форми навчання) і дозволяє вирішувати складні та актуальні завдання фахової підготовки – розвиток інтелектуального та творчого потенціалу, аналітичного та критичного мислення і особистості в цілому.

Актуальність статті зумовлена необхідністю розробки та впровадження сучасних форм і методів навчання іноземної мови студентів економічних спеціальностей засобами мультимедійних технологій.

Метою статті є висвітлення сучасних засобів та методів навчання іноземної мови студентів економічних вищих навчальних закладів та узагальнення

результатів експериментального дослідження з навчання іноземної мови майбутніх економістів засобами мультимедійних технологій.

Проблемою досліджень з використання новітніх мультимедійних технологій в процесі навчання іноземної мови займались А. Лазарева, Я. Булахова, Н. Клевцова, А. Хомутова, О. Тарнопольський, А. Коляго, Ю. Гапон, В. Ляудіс, О. Шмирова, Е. Носенко, О. Палий, А. Колінз та ін. Зокрема, у сучасних методиках використання мережі Інтернет в процесі навчання іноземної мови студентів немовних спеціальностей є джерелом інформації для навчальних завдань під час проектної роботи (П. Г. Асоянц, Ю. Є. Давиденко, Т. І. Коваль, О. Л. Огурцова, Т. О. Петрова), самостійної роботи студентів (Є. С. Полат, П. І. Сердюков, П. В. Сисоєв) та створення віртуального середовища навчання іноземної мови студентів (О. Б. Бігич, В.Е. Краснопольський).

Проблему навчання іноземної мови професійного спрямування студентів економічних спеціальностей розглянуто в дослідженнях Ю. С. Авсюкевич, О. Б. Бігич, Ю. В. Дегтярьова, Т. В. Караєва, Т. М. Корж, З. М. Корнєвої, О. В. Пенькова, В. В. Титова та ін.

Науковці неодноразово зверталися до аналізу та навчанню фахівців економічних спеціальностей іноземній мові шляхом навчальних проектів та ігрових форм навчання (Д.В. Бубнова, А.Н. Буніна, В.Ю. Мартиненко, Т. Hutchinson, К. Jones, J.C. Richards, та ін.). Вчені вважають, що ці засоби навчання іноземної мови дозволяють поєднати навчально-пізнавальну діяльність з реальним професійним середовищем.

У сучасних методиках навчання іноземної мови студентів економічних спеціальностей вчені приділяють увагу навчанню писемного англійського професійного мовлення (Н. Л. Драб, М. М. Метьолкіна, Г. С. Скуратівська), проблемам анотування англійських професійно-орієнтованих текстів (Т. М. Корж), використанню мовного портфеля писемного мовлення (Н. В. Ягельська). Проте такий стан проблеми, на нашу думку, не забезпечує повною мірою формування інших вмінь майбутніх економістів з іноземної мови – аудіювання, говоріння і читання.

Проте, незважаючи на розмаїття методичних досліджень з навчання іноземної мови студентів економічних спеціальностей, на нашу думку, проблема використання мультимедійних технологій в процесі навчання іноземної мови студентів-економістів залишається мало дослідженою.

Теоретичний аналіз основних дефініцій дослідження показав, що вчені по-різному розуміють поняття «мультимедіа». Так, мультимедіа є комплексом апаратних та програмних засобів, що дозволяють застосовувати ПК для роботи з текстом, звуком, графікою, анімацією і відеофільмами (Г.М. Кравцова та Л.В.Кравцов); мультимедіа є комп'ютерною технологією, яка використовується для презентації інформації не тільки тексту, але й графіки, кольору, анімації, відео зображення у будь - якому поєднанні (М.Ю.Бухаркіна); мультимедіа виступає як дидактичний комп'ютерний засіб, що через естетично організовану інтерактивну форму завдяки двом модальностям, звуковій та візуальній, сприяє ефективному протіканню перцептивно-мнемічних процесів, що, в свою чергу, дозволяє досягти педагогічних цілей навчання (Н.В.Клемешева).

Отже, ми дійшли висновку, що *мультимедіа* є поєднанням технічних засобів та інформації (тексту, графіки, фото, звуку, відео) в однорідному цифровому представленні і може застосовуватись в контексті найрізноманітніших стилів навчання іноземної мови.

Мультимедійні технології навчання дозволяють викладачу в процесі викладання іноземної мови поєднувати різноманітні засоби, що сприяють більш глибокому та збагненному засвоєнню навчального матеріалу студентами, економії часу на занятті та інформаційній насиченості [1].

Під *мультимедійними технологіями навчання* іноземної мови ми розуміли педагогічні технології, що полягають у створенні, застосуванні та визначенні всього процесу викладання іноземної мови і засвоєння знань студентами з урахуванням мультимедійних засобів навчання та їх взаємодії, що ставить своїм завданням оптимізацію форм навчання іноземної мови.

Організація процесу навчання іноземної мови студентів-економістів засобами мультимедійних технологій в Одеському національному економічному університеті передбачала використання сучасних підходів,

методів і форм навчання ділової іноземної мови як на практичних заняттях, так і під час самостійної роботи студентів із застосуванням таких мультимедійних засобів як мультимедійний проектор, комп'ютер (лептоп), мультимедійний програвач, планшет тощо, і мультимедійних продуктів (мультимедійні презентації, освітні мультимедійні програми, тренувальні тестові програми, мультимедійні реферати, електронні підручники та словники з інтерактивним CD-ROM та DVD-ROM, робочі зошити з MULTI-ROM, відеоматеріал, а також електронні словники, енциклопедії, довідники тощо) на усіх етапах навчального процесу.

Для визначення дидактичних умов навчання іноземної мови майбутніх економістів засобами мультимедійних технологій ми враховували особливості майбутньої професійної діяльності економістів, менеджерів і банкірів, вимоги сучасного ринку праці й особливості їх професійного середовища. Тому, на нашу думку, дидактичними умовами навчання іноземної мови майбутніх економістів засобами мультимедійних технологій були:

- використання ресурсів мережі Інтернет в процесі навчання іноземної мови;
- впровадження кооперативного та колаборативного навчання іноземної мови;
- реалізація методу проектів засобами мультимедійних технологій.

На констатувальному етапі експерименту проведено анкетування серед викладачів і студентів, результати якого підтвердили необхідність і доцільність використання мультимедійних технологій в процесі навчання іноземної мови, а також було визначено попередній рівень володіння іноземною мовою студентами-економістами - базовий (19,8% студентів в експериментальних групах та 44,5% студентів в контрольних групах). Це свідчило про те, що впродовж навчання у вищому навчальному закладі переважна більшість студентів не мала сформованих ключових умінь з іноземної мови на професійному рівні, що не відповідало рівням володіння іноземною мовою, визначених Радою Європи і сучасним вимогам ринку праці.

При розробці критеріїв, показників та рівнів володіння іноземною мовою, за основу ми брали Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти щодо рівнів володіння іноземною мовою та вмінь, необхідних для професійного володіння іноземною мовою [2]. Критеріями володіння іноземною мовою майбутніми економістами були: *говоріння*, з показником - вміння ефективно вести бесіду на професійні та соціально-побутові теми як у реальному, так і у віртуальному середовищі і використовувати фахову лексику і складні вирази; *аудіювання*, показником якого були: здатність сприймати автентичну іноземну мову на слух, робити нотатки під час професійної розмови на іноземній мові, здатність аналізувати та переказувати щойно прослуханий чи переглянутий матеріал; *читання*, показником якого були: вміння реферувати та аналізувати електронні фахові джерела іноземною мовою для вивчення академічного курсу, читати автентичні джерела та знаходити необхідну інформацію в Інтернеті, працювати з електронними підручниками, словниками, енциклопедіями тощо, розуміти широкий спектр складних великих текстів та статей іноземних періодичних видань, аналізувати їх зміст та висловлювати свої думки щодо проблем, що в них обговорюються; *письмо*, з показником вміння складати електронні ділові документи, презентації, робити нотатки під час зустрічей, написати есе або анотацію.

Критерії і показники володіння іноземною мовою виступили підґрунтям для виокремлення рівнів володіння іноземною мовою майбутніми економістами: *базовий, достатній та просунутий*.

На формуальному етапі експерименту студенти були розподілені на контрольні та експериментальні групи. Впровадження мультимедійних технологій у процес навчання іноземної мови студентів-економістів відбувалось за авторською методикою в експериментальних групах. Перший етап навчання іноземної мови студентів-економістів – підготовчий – передбачав реалізацію першої та другої дидактичних умов щодо використання ресурсів мережі Інтернет в процесі навчання іноземної мови та впровадження кооперативного та колаборативного навчання іноземної мови професійного спрямування. В процесі навчання іноземної мови ми запропонували студентам

завдання, пов'язані з використанням мережі Інтернет: читання економічних статей он-лайн, реферування та анотування електронних економічних джерел, написання електронних ділових листів тощо. Методи кооперативного та колаборативного навчання іноземної мови в процесі навчання студентів-економістів були реалізовані завдяки використанню мультимедійних засобів. Студенти розв'язували відеокейси, веб-кейси та виконували завдання веб-квесту.

Організація самостійної роботи студентів зі створення та розробки мультимедійних проектів, рефератів та презентацій сприяє активізації їх пізнавальної діяльності, можливості проявити кмітливість та фантазію. Такий вид навчальної діяльності студентів супроводжується, як правило, глибокою внутрішньою мотивацією та прагненням до самовираження та самовдосконалення [3].

Другий етап – практичний – передбачав впровадження третьої дидактичної умови стосовно реалізації методу проектів в процесі навчання іноземної мови засобами мультимедійних технологій. Створення студентами мультимедійних проект-презентацій сприяло встановленню міжпредметних зв'язків у процесі навчання іноземної мови. Студенти створювали проект-презентації за висунутими вимогами. Виконання таких завдань дозволило не лише реалізувати міжпредметні зв'язки, а також сформувати мовленнєву, професійну і технологічну компетенції, викликати інтерес до навчання та сформувати навички самонавчання.

На третьому етапі – оцінно-контрольному – студентам були запропоновані тестові та ігрові завдання з метою контролю засвоєних знань, умінь і навичок. Виконання студентами завдань та вправ на даному етапі дозволило перевірити набуті вміння та професійний рівень володіння іноземною мовою.

В ході дослідження ми дійшли висновку, що використання інтернет-технологій та ресурсів мережі Інтернет (виконання веб-кейсів, проведення веб-квесту, використання електронної пошти та спеціалізованих сайтів) в процесі навчання іноземної мови забезпечили навчальний процес не лише новітніми

засобами і формами навчання, а й сприяли розвитку інформаційної та іншомовної комунікативної компетенцій у майбутніх економістів, формуванню вмінь використовувати мультимедійні засоби та інформаційний простір мережі Інтернет для розширення сфери своєї професійної та творчої діяльності, та навиків роботи в команді, публічних виступів, а також самонавчання та самоорганізації.

Аналіз результатів педагогічного експерименту показав, що просунутий рівень володіння іноземною мовою в експериментальних групах зріс на 16,7%, в той час як у контрольних групах лише на 5,4%; достатній рівень в ЕГ зріс на 7,6%, в КГ – на 19,8%; базовий рівень зменшився на 36,5% в ЕГ і на 13% - у КГ. Порівняльні дані рівнів володіння іноземною мовою студентами-економістами до і після формувального експерименту подано у наступній таблиці:

Таблиця

Рівень володіння іноземною мовою студентами КГ та ЕГ
(до і після формувального експерименту)

Рівні	до формувального експерименту				після формувального експерименту				Приріст	
	Групи									
	КГ		ЕГ		КГ		ЕГ		КГ	ЕГ
	осіб	%	осіб	%	осіб	%	осіб	%	%	%
Просунутий	8	8,7	8	8,3	13	14,1	24	25,0	+5,4	+16,7
Достатній	32	34,8	34	35,4	39	42,4	53	55,2	+7,6	+19,8
Базовий	52	56,5	54	56,3	40	43,5	19	19,8	-13,0	-36,5
Х сер.	31	33,3	32	33,3	31	33,3	32	33,3	0	0

Результати статистичного аналізу дозволили спостерігати тенденцію значного зростання просунутого і достатнього рівнів, і зменшення базового рівня володіння іноземною мовою в експериментальних групах, що, в свою чергу, підтвердило ефективність запропонованої експериментальної моделі та дидактичних умов навчання іноземної мови майбутніх економістів засобами мультимедійних технологій.

Проведене дослідження дає можливість вирішувати питання навчання іноземної мови студентів-економістів засобами мультимедійних технологій. Водночас його результати не вичерпують усієї повноти їх висвітлення і не

претендують на всебічне розкриття зазначеної проблеми. Перспективу подальшого дослідження вбачаємо у вивченні особливостей мультимедійного навчання іноземної мови.

Використана література:

1. Захарова И. Г. Информационные технологии в образовании: [уч. пособ. для высших пед. уч. зав.] / И. Г. Захарова. – М.: Академия, 2003. – 188 с.
2. Колесова Т. В. Мультимедиа как средство интенсификации самостоятельной работы студентов в неязыковом вузе (на примере дисциплины "Английский язык"): дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Колесова Татьяна Валерьевна. – Йошкар-Ола, 2004. – 240 с.
3. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment (CEFR) [Електронний ресурс] : Education and Languages, Language Policy. / Council of Europe. – Режим доступу до джерела:
http://www.coe.int/t/dg4/linguistic/Cadre1_en.asp

Карпова Е.О. Мультимедийные средства обучения иностранному языку будущих экономистов.

В статье анализируются и обобщаются современные средства обучения иностранному языку будущих экономистов. Автор выделяет критерии, показатели и уровни профессионального владения иностранным языком студентами-экономистами. В статье даны результаты экспериментального исследования, которые свидетельствуют об эффективности определенных автором дидактических условий обучения иностранному языку будущих экономистов с помощью мультимедийных технологий.

Ключевые слова: мультимедийные средства, иностранный язык профессиональной направленности, интернет-технологии

Karpova O.O. Multimedia tools of teaching a foreign language to future economists.

Modern teaching tools of teaching a foreign language to future economists have been analyzed and summarized in the article. The author points out the criteria, indicators and levels of professional foreign language knowledge of economics students. The results of the research that show the effectiveness of the defined didactic conditions by the author are provided in the article.

Key words: multimedia tools, a professional foreign language, internet-based technologies